

Expertisegebied

verpleegkundige

openbare gezondheidszorg

mei 2014

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Colofon

Bestuur V&VN Verpleegkundigen Openbare GezondheidsZorg (V&VN VOGZ):

- Ninve van Gastel
- Monique Leijen
- Tineke Steen-Vaartjes

Totstandkoming Expertisegebied

Het Expertisegebied is opgesteld in samenwerking met:

de commissies en leden van V&VN VOGZ.

V&VN Project Expertisegebieden V&V 2020:

Nellie Kolk en Bas van Oort

Vormgeving en druk

Van der Weij Drukkerijen BV Hilversum

Mei 2014

© V&VN Het is toegestaan teksten uit deze uitgave over te nemen, mits de juiste bron is vermeld.

ISBN/EAN: 97-89-07-8995-24-1

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Werkomgeving	6
3. Doelgroepen	7
4. Ontwikkelingen	8
5. Uitwerking CanMEDS-rollen	9
5.1 Rol Zorgverlener	10
5.2 Rol Communicator	11
5.3 Rol Samenwerkingspartner	12
5.4 Rol Reflectieve professional	13
5.5 Rol Gezondheidsbevorderaar	14
5.6 Rol Organisator	15
5.7 Rol Professional en kwaliteitsbevorderaar	16
Literatuur	18

1. Inleiding

Met het project Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020 hebben verpleegkundigen en verzorgenden zich voorbereid op de toekomst. De nieuwe beroepsprofielen, gepresenteerd op 8 maart 2012, zijn voor het eerst in de geschiedenis onder verantwoordelijkheid van de beroepsgroep zelf ontwikkeld. De beroepsprofielen zijn het belangrijkste product uit het project V&V2020. Het Expertisegebied verpleegkundige openbare gezondheidszorg, verder afgekort als Expertisegebied VOGZ, zoals in dit document beschreven is, kan beschouwd worden als een aanvulling op het Beroepsprofiel verpleegkundige.

In dit Expertisegebied wordt in het verlengde van het Beroepsprofiel verpleegkundige de kennis en vaardigheden beschreven die kenmerkend is voor de verpleegkundige openbare gezondheidszorg. Mede met de komst van het nieuwe Beroepsprofiel verpleegkundige en de voortdurende veranderingen in het veld van de openbare gezondheidszorg heeft het bestuur van V&VN VOGZ in 2012 besloten om het beroepsdeelprofiel te herzien en zich aan te sluiten bij het V&VN Project Expertisegebieden V&V 2020. In navolging van V&VN VOGZ heeft V&VN Fractie Jeugdverpleegkundigen een eigen Expertisegebied jeugdverpleegkundige (april 2014) ontwikkeld. Jeugdverpleegkundigen werkzaam binnen de openbare gezondheidszorg vallen onder dit Expertisegebied.

Het Expertisegebied is een beschrijving van de kennis en vaardigheden van de verpleegkundige OGZ. Inzichtelijk wordt over welke kennis en vaardigheden deze verpleegkundige naast de algemeen geldende kennis en vaardigheden dient te beschikken om binnen dit domein werkzaam te kunnen zijn.

De verpleegkundige openbare gezondheidszorg, in dit document afgekort als verpleegkundige OGZ heeft een lange en rijke historie. Vanaf 1900 kregen de voorgangers van de verpleegkundige OGZ een maatschappelijke taak toebedeeld: preventie, het bewaken en bevorderen van de volksgezondheid en het voorkómen van ziektes en aandoeningen. Vanaf dat jaar is in verenigingsverband veel kennis ontwikkeld en verspreid gericht op gezondheidsbevordering van individuen en groepen. Met de oprichting van het landelijk netwerk van Gemeentelijke Gezondheids Diensten (GGD) in de jaren '80 van de vorige eeuw zijn verschillende beroepsinhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen gestroomlijnd (Beroepsdeelprofiel Sociaal-verpleegkundige 2004, pag.8). Tenslotte verenigden de verschillende verpleegkundige organisaties zich in 2006 tot V&VN VOGZ. Dit samengaan heeft geleid tot grote stappen in de professionalisering van de verpleegkundige OGZ, zoals het opstellen van een beroepsdeelprofiel en de ontwikkeling van het Kwaliteitsregister. Sinds enkele tientallen jaren wordt voor het domein van de openbare gezondheidszorg de internationale term "public health" (publieke gezondheidszorg) gebruikt. Hiervan is de definitie: 'Het bevorderen van de volksgezondheid en gelijke kansen op gezondheid, door collectieve interventies gericht op gezondheidsbescherming, gezondheidsbevordering of ziektepreventie'. (Jambroes et al., 2013) Hoewel dit de meest actuele definitie is van het werkveld, waarin deze verpleegkundigen werkzaam zijn, wordt in dit Expertisegebied vastgehouden aan de huidige omschrijving, namelijk verpleegkundige openbare gezondheidszorg. De reden hiervan is dat met de term openbare gezondheidszorg recht gedaan wordt aan de historie van de beroepsgroep en dat deze term in de lijn ligt van de naam van de V&VN-afdeling.

In 2010 kreeg V&VN vanuit het ministerie van VWS de opdracht om het Beroepsprofiel verpleegkundige te herzien. Onder andere door het voortdurend veranderende zorglandschap, het toenemend aantal chronisch zieken en de toenemende complexiteit van de zorgvragen zullen er de komende jaren nieuwe uitdagingen voor de verpleegkundige beroepsgroep liggen.

Van de zorgvrager wordt een actievere bijdrage verwacht in termen van zelfmanagement en zelfredzaamheid. De verpleegkundige ondersteunt dit en levert daarnaast een grotere bijdrage in de preventie van ziektes en aandoeningen.

Het toepassen van interventies gericht op preventie is ook in de toekomst één van de belangrijkste taken van de verpleegkundige OGZ. Dit geldt zowel op individueel als collectief niveau. Daarnaast heeft de verpleegkundige OGZ belangrijke competenties als het gaat om gedragsbeïnvloeding, het inschatten van gezondheidsbedreigingen en het toepassen van interventies om gezondheid en de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen. Daarnaast is kennis van wet- en regelgeving in toenemende mate van belang om als verpleegkundige te functioneren binnen de (openbare) gezondheidszorg. Ook dient de verpleegkundige OGZ in toenemende mate binnen de beroepsuitoefening professioneel om te gaan met specifieke ethische dilemma's, bijvoorbeeld bij bron-contactopsporing. Tenslotte is een belangrijke rol voor hen weggelegd in de regievoering van zorg rondom kwetsbare groepen.

Aan de totstandkoming van dit Expertisegebied heeft een groot aantal verpleegkundigen uit de OGZ meegewerkt in de vorm van Rondetafelbijeenkomsten. Daarnaast heeft het bestuur van V&VN VOGZ een belangrijke bijdrage geleverd.

Voor de leesbaarheid wordt de verpleegkundige met 'zij' aangeduid, uiteraard kan dit ook een 'hij' zijn.

2. Werkomgeving

Verpleegkundigen OGZ zijn zelfstandig opererende professionals, werkzaam op verschillende terreinen van de OGZ. Deze verpleegkundigen worden gekenmerkt door een hoge mate van autonomie maar werken doorgaans vanuit (multidisciplinair) teamverband. Afhankelijk van de functie kan de verpleegkundige OGZ werkzaam zijn bij bijvoorbeeld de GGD, reisadviesbureau of een gezondheidscentrum.

De focus binnen de beroepsuitoefening van de verpleegkundige OGZ ligt op het behouden en bevorderen van gezondheid van zowel individuen als groepen. Hiervoor is participatie in mono-, multi- en interdisciplinaire overleggen essentieel. Het signaleren van risico's, gezondheidsproblemen en zorgproblemen vraagt immers om een brede aanpak. De samenwerkingspartners van de verpleegkundige OGZ kunnen zeer uiteenlopend zijn. Zo kan men te maken hebben met verschillende opdrachtgevers, kennisinstituten en (zorg)professionals, werkzaam in diverse disciplines zoals artsen, epidemiologen, maatschappelijk werkers, etc.

3. Doelgroepen

Binnen de openbare gezondheidszorg kan niet over een specifieke doelgroep worden gesproken. Ieder Nederlands individu kan immers een zorgvrager zijn. Diensten kunnen zowel gevraagd als ongevraagd geleverd worden. Een onderscheidend kenmerk van de beroepsuitoefening van de verpleegkundige OGZ is dat voor het aanbieden van diensten geen directe zorgvraag hoeft te bestaan. De verpleegkundige OGZ kan bij bestaande gezondheidsbedreigingen op zowel individueel als collectief niveau interveniëren. Het universele doel van iedere verpleegkundige OGZ is de bescherming en bevordering van de volksgezondheid door toepassing van interventies op het gebied van preventie, zoals infectieziektebestrijding of het behandelen van een seksueel gezondheidsprobleem. Binnen de beroepsuitoefening kan men te maken hebben met specifieke risicogroepen die in te delen zijn naar leeftijd, gezondheidsrisico of leefsituatie (bijvoorbeeld daklozen).

De huidige maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de toenemende autonomie en mondigheid van burgers en de veranderende normen- en waardenpatronen hebben invloed op de beroepsuitoefening van de verpleegkundige OGZ. In de beroepsuitoefening staat collectiviteit doorgaans centraal, terwijl juist de individualisering binnen de maatschappij toeneemt. Ethische en maatschappelijke afwegingen bij de keuzes voor doelgroepen en strategieën worden hierdoor steeds belangrijker. Daarnaast heeft politieke besluitvorming in sommige gevallen rechtstreeks invloed op de verpleegkundige beroepsuitoefening (bijvoorbeeld preventie gericht op behoud van seksuele gezondheid).

4. Ontwikkelingen

Naast maatschappelijke ontwikkelingen zijn er ook ontwikkelingen binnen de gezondheidszorg die invloed hebben op de beroepsuitoefening van de verpleegkundigen binnen dit expertisegebied. Het aantal chronische zieken zal in de komende decennia toe gaan nemen. Mede door de zichtbare maatschappelijk verslechtering van de leefstijl neemt het aantal zorgvragers met bijvoorbeeld obesitas en diabetes de komende jaren toe. Ook de leefstijl van jongeren is in de afgelopen decennia steeds riskanter geworden. De steeds vaker voorkomende alcohol excessen onder jongeren zijn hier een voorbeeld van. Daarnaast neemt, door onder andere de globalisering en resistentie, het risico op infectieziekten toe. Tenslotte bestaat er nog steeds een verschil in levensverwachting tussen de hoogste en laagste sociaaleconomische klasse. Een aantal mensen, die zich onder aan de sociaal economische ladder bevinden, zoals verslaafden, dak- en thuislozen, hebben veel individuele gezondheidsproblemen. Deze vormen een directe bedreiging voor de volksgezondheid (KAMG, 2012). Dit alles is rechtstreeks van invloed op de taakuitoefening van de verpleegkundige OGZ.

5. Uitwerking CanMEDS-rollen

In de inleiding van dit document is te lezen dat het Expertisegebied verpleegkundige OGZ beschouwd dient te worden als een aanvulling op het beroepsprofiel van de verpleegkundige (Lambregts & Grotendorst, 2012). Het beroepsprofiel beschrijft de elementen van het beroep die voor elke opgeleide verpleegkundige van toepassing zijn en dus ook voor de verpleegkundigen die onder een expertisegebied vallen. Om de verbinding tussen het beroepsprofiel en het expertisegebied duidelijk te maken komen de kennis en vaardigheden uit het beroepsprofiel terug in het Expertisegebied. Vervolgens worden vanuit deze basis de aanvullende kennis en vaardigheden, ook wel expertise, van de verpleegkundige OGZ beschreven. Dit alles wordt uitgewerkt aan de hand van de CanMEDS-systematiek (Canadian Medical Education Directions for Specialists). Deze systematiek bestaat uit zeven verschillende rollen. De kern van de beroepsuitoefening is de verpleegkundige als zorgverlener. Alle andere rollen raken aan die centrale rol. De rol van zorgverlener geeft richting aan de andere CanMEDS-rollen.

Figuur 1. CanMEDS-systematiek

Leeswijzer

Het Expertisegebied verpleegkundige OGZ is ingedeeld op basis van de 7 CanMEDS-rollen. Allereerst wordt de inhoud van elke rol aan de hand van voorbeelden verduidelijkt. Vervolgens worden per rol de kennis en vaardigheden uit het Beroepsprofiel verpleegkundige beschreven. Deze hebben een hoog abstractieniveau en geven de lezer de ruimte om de beschrijvingen in de context van dit expertisegebied te plaatsen. Tenslotte wordt er per rol de aanvullende kennis en vaardigheden beschreven die de verpleegkundige OGZ uniek maakt ten opzichte van andere Expertisegebieden. De kennis en vaardigheden uit het Beroepsprofiel verpleegkundige vormen samen met de aanvullende beschrijvingen van de

verpleegkundige OGZ één geheel en bestrijken samen het volledige domein waar de verpleegkundige OGZ werkzaam is.

5.1 Rol Zorgverlener

De verpleegkundige OGZ heeft een brede blik en achtergrond. Zij weet kennis vanuit de sociologie, sociale psychologie, geneeskunde en verpleegkunde te combineren om de juiste zorg te kunnen verlenen. De zorg wordt verleend op basis van analyses en vroegtijdige risico inschattingen. Vanuit deze waakfunctie is zij in staat de volksgezondheid van zowel het individu als het collectief te beschermen en te bevorderen. Om dit te realiseren bestaan er verschillende interventies, waarvan outbreakmanagement een specifieke vaardigheid is. Om de volksgezondheid te kunnen beschermen en te bevorderen moet de verpleegkundige kunnen balanceren tussen individuele en collectieve belangen. Ten slotte is de verpleegkundige in staat een vangnetfunctie te creëren voor de mensen waarbij de drempel naar reguliere instellingen te hoog is.

Kennis

- Heeft belangrijke basisprincipes uit de anatomie, fysiologie, pathologie en farmacologie paraat.
- Is goed op de hoogte van ontwikkelingspsychologie, levensfasen van de mens, principes van zelfmanagement en copingstijlen.
- Kent de theoretische modellen achter haar activiteiten en interventies.
- Kent de bronnen van het verpleegkundig handelen en actuele richtlijnen en professionele standaarden.

Aanvullende kennis

- Heeft een uitgebreide kennis van gezondheidsdeterminanten die invloed hebben op de volksgezondheid.
- Kent de procedures van outbreakmanagement en kan hiernaar handelen.
- Bezit zowel sociologische als sociaalpsychologische kennis.
- Heeft uitgebreide kennis van farmacologie binnen het gebied preventie.

Vaardigheden en attitude

- Kan op diverse manieren informatie verzamelen, deze informatie analyseren en interpreteren.
- Is in staat om op basis van klinisch redeneren de verpleegkundige zorg vast te stellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de patiënt en diens naasten.
- Kan risico's inschatten, problemen vroegtijdig signaleren, interventies kiezen en uitvoeren, het verloop monitoren en de resultaten evalueren bij zorgproblemen in de vier gebieden van het menselijk functioneren.
- Is in staat te werken volgens richtlijnen en daar beargumenteerd vanaf te wijken als de situatie of eigen professionele of morele afwegingen daartoe aanleiding geven.
- Kan de patiënt ondersteunen bij persoonlijke verzorging en deze waar nodig overnemen.
- Kan alle voorbehouden en risicovolle handelingen uitvoeren, met inachtneming van de eigen bevoegdheid en bekwaamheid.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Is in staat te beoordelen of leefstijlontwikkelingen invloed hebben op de gezondheid, zowel op individueel als collectief niveau, en handelt hiernaar door het inzetten van interventies of het inschakelen van andere (zorg)professionals.
- Is in staat om verschillende methodieken in te zetten gericht op het voorkomen of het vroegtijdig opsporen van ziekten, aandoeningen en/of bedreigingen.
- Is in staat om de gezondheid van de bevolking te bewaken door het systematische verzamelen van gegevens, registraties en het uitvoeren van specifieke controles.
- Is in staat om bron-contact onderzoek te verrichten.
- Kan zowel op individueel als collectief niveau gevraagde en ongevraagde zorg op effectieve, efficiënte en ethisch verantwoorde wijze leveren, ook wanneer er spanningen bestaan in de belangen van het collectief en het individu.
- Is in staat om een vangnetfunctie te bieden of te organiseren wanneer een zorgvrager niet meer door reguliere zorgaanbieders geholpen kan worden.

5.2 Rol Communicator

Het beschermen en bevorderen van de volksgezondheid is de kerntaak van de verpleegkundige OGZ. Gedragsbeïnvloeding is hierbij een belangrijke vaardigheid. Hiervoor dient verband gelegd te worden tussen de gezondheidsrisico's en het vermogen van burgers om de eigen gezondheid te bevorderen. Dreigende gezondheidsproblemen dienen zowel bij de burger/cliënt als bij beleidsmakers en verantwoordelijke functionarissen onder de aandacht te worden gebracht. De verpleegkundige OGZ staat in deze context midden in een driehoek en vormt de schakel tussen het individu, de groep en de ontwerpers van de (collectieve) preventie. Hierbij is het van groot belang dat de verpleegkundige OGZ correct omgaat met privacy en beschikbare informatie van een groep of individu wanneer de (volks)gezondheid wordt bedreigd.

Kennis

- Heeft kennis van communicatieniveaus (inhoud, procedure, proces).
- Kent de belangrijkste gesprekstechnieken.
- Kent verschillende manieren van gedragsbeïnvloeding en versterken van de positie van de cliënt.
- Is op de hoogte van de nieuwste toepassingen van ICT.

Aanvullende kennis

- Kent verschillende onderhandelings-, overtuigings-, overredings- en beïnvloedingstechnieken (kent het principe van motivational interviewing).
- Kent de principes van risicocommunicatie en crisiscommunicatie en kan hier naar handelen.
- Kent verschillende modellen en methodes waarmee gezondheidsgedrag beïnvloed kan worden, zowel op individueel als collectief niveau.
- Heeft kennis van sociale media en E-Health en kan deze kennis toepassen in het handelen.

Vaardigheden en attitude

- Kan communiceren op inhouds-, procedure- en procesniveau en soepel schakelen tussen deze niveaus.
- Kan gesprekstechnieken toepassen, passend bij de patiënt en het niveau van communicatie: luisteren, vragen stellen, samenvatten, parafraseren, spiegelen, gevoelsreflecties geven.
- Kan uitstekend formuleren en zowel mondeling als schriftelijk de vaktaal in begrijpelijke taal omzetten.
- Kan adviezen geven, de patiënt instrueren en motiveren.
- Is digitaal vaardig, is thuis op het internet en maakt professioneel gebruik van sociale media.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Is in staat om op adequate en transparante wijze te communiceren over de individuele of collectieve gezondheid richting samenwerkingspartners, de gemeente (het politiek bestel), de maatschappij of individuen.
- Kan gevraagd en ongevraagd (beleids)adviezen geven omtrent gezondheidsrisico's aan (risico)instellingen, het politiek bestel, samenwerkingspartners en individuen.
- Is in staat zorgvragers of burgers te motiveren zich te laten behandelen om verspreiding van ziekte(n) te voorkomen.
- Is in staat om relevante informatie te verkrijgen van individuen, cliënten en populaties om gezondheidsbedreigingen te reduceren of te voorkomen.
- Is in staat om doel- of risicogroepen te bereiken en bestaande relaties te onderhouden.
- Kan communicatie afstemmen op de doel- of risicogroep of persoon om gedragsbeïnvloeding mogelijk te maken.
- Kan overredingskracht tonen.

5.3 Rol Samenwerkingspartner

De verpleegkundige OGZ is een netwerker pur sang. Rond een bepaald thema of gezondheidsprobleem is zij in staat om hulpverleners en/of deskundigen bij elkaar te brengen en te coördineren. Vanuit de regiefunctie die men binnen de collectieve gezondheidszorg heeft, kan zij in het kader van ketenzorg samenwerken met uiteenlopende samenwerkingspartners en is in staat deze met elkaar te verbinden. De verpleegkundige OGZ is de schakel tussen volksgezondheidsbeleid en de toepassing ervan in de praktijk.

Kennis

- Heeft een visie op samenwerken, kent actuele standaarden en handreikingen daarin.
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen, zoals groeps- en teamvorming, teamrollen, groepsdynamica en geven en ontvangen van feedback.
- Heeft kennis van de samenwerkingspartners (hun rollen, deskundigheid en bevoegdheden).
- Is op de hoogte van ketenprocessen en de organisatie van de zorg in de eigen regio.
- Is bekend met (potentiële) samenwerkingspartners buiten de zorg.

- Heeft kennis van doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van ICT en wet- en regelgeving in deze.

Aanvullende kennis

- Kent de sociale kaart.
- Beschikt over de kennis en vaardigheden van projectmanagement.

Vaardigheden en attitude

- Kan samenwerken met patiënten en hun naasten, mantelzorgers, hen steunen en hen waar nodig verwijzen.
- Kan haar visie op samenwerken formuleren en naar voren brengen.
- Kan in teams en samenwerkingsprocessen haar bijdrage leveren en zichzelf positioneren, schuwt confrontaties en verschil van mening daarbij niet.
- Kan efficiënt en effectief verslagleggen, overleggen en overdragen, vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding. Zowel in relatie tot de patiënt en diens naasten, binnen het eigen verpleegkundige team, in het multidisciplinaire team als met andere samenwerkingspartners.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Is in staat om een netwerk van hulp-/zorgverleners rond een doel-/risicogroep op te zetten of is in staat om de netwerkcontacten richting de hulpverleners uit te zetten.
- Kan zich als een ketenregisseur positioneren om te komen tot doeltreffende intersectorale samenwerking.
- Kan binnen het netwerk achterhalen waar de verantwoordelijkheden liggen, kan de zorg naar de juiste hulp- of zorgverlener overdragen en zorgt hierbij voor een correcte informatievoorziening, advisering en voorlichting.
- Is in staat om op adequate wijze om te gaan met belangenverschillen en conflicten.

5.4 Rol Reflectieve professional

Mede door de huidige maatschappelijke veranderingen, - meer individualisering, het wegvallen van sociale verbanden en veranderingen in normen – en waardenpatronen, krijgt de verpleegkundige in de openbare gezondheidszorg steeds vaker te maken met ethische en morele afwegingen en besluitvorming. Door de hoge mate van autonomie die men als verpleegkundige heeft, dient deze professional te beschikken over veel reflectieve eigenschappen. Het kunnen leiden van een intervisiebijeenkomst of het indiceren van een moreel beraad en het kunnen omgaan met ethische dilemma's zijn vaardigheden en attitudes die deze verpleegkundigen kenmerken.

Kennis

- Heeft kennis van de principes van Evidence Based Practice.
- Heeft elementaire kennis van methoden van onderzoek.

- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied.
- Is op de hoogte van toepassingen op het gebied van kennisontwikkeling en kennis delen.
- Kent de principes van reflectieve praktijkvoering.
- Heeft kennis van levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en stromingen.
- Heeft kennis van de moreel-ethische context van de zorgverlening.

Vaardigheden en attitude

- Houdt vakliteratuur bij en weet informatie op internet snel op te zoeken.
- Kan participeren in (praktijk)onderzoek.
- Ontwikkelt zich door zelfreflectie en zelfbeoordeling van eigen resultaten.
- Kan het eigen functioneren waarderen en kritisch benaderen; durft ergens op terug te komen.
- Kan feedback van collega's en leidinggevenden ontvangen en integreren in haar handelen.
- Kan collega's en studenten feedback geven op hun handelen en professioneel gedrag.
- Kan omgaan met ethische vraagstukken en zingevingvraagstukken van patiënten.
- Kan patiënten en diens naasten ondersteunen bij het nemen van beslissingen betreffende de behandeling, het al of niet voortzetten van een behandeling (specifiek rond het levenseinde).

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Is in staat om te handelen vanuit het centrale belang van de cliënt, patiënt en/of specifieke doelgroep, gewogen (ethisch, sociaal, juridisch, economisch) tegen het collectief belang.
- Neemt een kritische en reflectieve houding in relatie tot de hoge mate van autonomie en het moeten en durven nemen van ethische beslissingen.
- Is in staat om een intervisie bijeenkomst of moreel beraad te organiseren en te (bege)leiden.
- Kan moreel redeneren.
- Kan een (verpleegkundig)praktijk onderzoek opzetten, uitvoeren, analyseren en resultaten verspreiden.
- Kan omgaan met ethische aspecten die tegen de grenzen van (bemoei)zorg liggen en weet om te gaan met de grenzen van de autonomie van burgers en/of cliënten.

5.5 Rol Gezondheidsbevorderaar

Het toepassen van preventie is een van de belangrijkste taken van de verpleegkundige OGZ. Preventie wordt zowel op individueel als collectief niveau ingezet. De Verpleegkundige OGZ is in staat om preventieprogramma's dusdanig aan te passen dat deze aansluiten bij de doelgroep. Een individueel probleem kan vertaald worden naar een collectieve aanpak en andersom. De verpleegkundige OGZ kan de zelfredzaamheid van de burger of cliënt vergroten door middel van verschillende principes en methodieken ten aanzien van zelfmanagement en voorlichting. Het outreachend kunnen werken, is een kenmerkend element van de verpleegkundige OGZ. Het signaleren van zorgbehoeften, gezondheidsbedreigingen en maatschappelijke ontwikkelingen zijn taken die uitgevoerd worden om de juiste zorg te kunnen verlenen. De verpleegkundige OGZ heeft binnen de collectieve gezondheidszorg een schakelfunctie en vanuit deze functie is zij in staat signalen te vertalen naar beleidsvoorstellen of adviezen.

Kennis

- Heeft kennis van epidemiologie.
- Heeft kennis van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten.
- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen, gedrag en manieren van gedragsbeïnvloeding.
- Is bekend met manieren waarop gezond gedrag gestimuleerd kan worden.
- Is op de hoogte van culturen en cultuurgebonden opvattingen van gezondheid en cultuurgebonden gezondheidsproblemen.

Aanvullende kennis

- Herkent maatschappelijke ontwikkelingen en signaleert determinanten van gezondheid en ziekte die de gezondheid op individueel en collectief niveau kunnen beïnvloeden.
- Herkent zorgbehoeften die kunnen bestaan bij personen of groepen en kan hierop anticiperen.

Vaardigheden en attitude

- Kan gegevens verzamelen in brede context, gericht op vroegsignalering en risicobeoordeling.
- Heeft vaardigheden op het gebied van outreachende zorg en bemoeizorg.
- Is in staat het sociale netwerk rond een patiënt te versterken.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke programma's.
- Kan participeren in collectieve/groepsgerichte preventie.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Voert zowel individuele als collectieve preventie uit en is in staat preventieprogramma's te ontwerpen en/of aan te passen op (risico) groepen en personen.
- Is in staat factoren te signaleren die de gezondheid van een burger (kunnen) bedreigen en identificeert risicogroepen.
- Is in staat om met behulp van epidemiologische gegevens proactief te handelen. Kan uit deze gegevens bedreigingen analyseren, een beleidsadvies schrijven of interventies inzetten.
- Is in staat (beleids)voorstellen te doen ter verbetering van de individuele of collectieve gezondheidssituatie.

5.6 Rol Organisator

De verpleegkundige OGZ is de schakel tussen het volksgezondheidsbeleid en de toepassing ervan in gemeenten. Dit brengt verschillende taken, kennis en vaardigheden met zich mee. Zo dient men kennis te hebben van de wijze waarop de openbare gezondheidszorg wordt bestuurd en gefinancierd. Kennis over wet- en regelgeving op nationaal, regionaal en lokaal niveau is hiervan een belangrijk onderdeel. Dit alles is nodig omdat op het niveau van toepassing verschillen kunnen bestaan tussen de uitvoering en beleid. De verpleegkundige OGZ werkt immers op het kruispunt van zorgverlening, bevolkingsparticipatie en politiek en ambtelijk management. Goede zorg en een adequate terugkoppeling kan alleen plaats vinden als er

kennis bestaat over het ambtelijk en politiek apparaat waarin de verpleegkundige OGZ zich bevindt. Een belangrijke vaardigheid en verantwoordelijkheid ligt in het zichtbaar kunnen maken van het eigen werk richting de organisatie, ambtenaren en politiek.

Kennis

- Kent verschillende organisatievormen en principes uit de organisatiekunde.
- Heeft bedrijfsmatig en zakelijk inzicht en kennis van de bekostiging van de zorg.
- Heeft kennis van de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën.
- Weet hoe het beleid van een organisatie te beïnvloeden is.

Aanvullende kennis

- Heeft kennis van de financiering van de openbare gezondheidszorg.
- Weet hoe de openbare gezondheidszorg georganiseerd is en bestuurd wordt en kent de wet en regelgeving.

Vaardigheden en attitude

- Kan de zorg rondom patiënten, tussen disciplines en organisaties coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen.
- Neemt beslissingen over beleid (prioritering) en middelen voor de individuele patiëntenzorg.
- Gaat op verantwoorde wijze met materialen en middelen om.
- Neemt (gedrags)regels en protocollen in acht, die horen bij de functionele verantwoordelijkheid.
- Is zeer vaardig op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.
- Levert een bijdrage aan de patiëntveiligheid en het werkklimaat binnen de organisatie.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Kan een doorstroom van zorgvragers naar vervolgvoorzieningen optimaliseren door samen te werken met regionale gezondheids- en welzijnsorganen.
- Is in staat om signalen vanuit de maatschappij op te vangen en te vertalen naar organisatiebelangen.
- Is in staat om producten of services op de markt of onder de aandacht te brengen.

5.7 Rol Professional en kwaliteitsbevorderaar

De verpleegkundige OGZ heeft een hoge mate van keuzevrijheid (autonomie) en verantwoordelijkheid. Zij opereert doorgaans solistisch en werkt samen in ketens of netwerken. Daarnaast is de opdrachtgever niet altijd een arts maar soms ook de landelijke of lokale politiek of ambtenaren. Kennis hebben over wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het politiek bestel is belangrijk om optimaal te kunnen functioneren. Reflectieve eigenschappen zijn daarnaast nodig om belangen af te kunnen wegen en om verantwoorde zorg te kunnen blijven leveren.

Kennis

- Kent de wet- en regelgeving die van toepassing is op de verpleegkundige beroepsuitoefening en de context waarin zij werkzaam is.
- Heeft kennis van monitoring van resultaten van zorg.
- Heeft kennis van actuele richtlijnen.
- Heeft kennis van kwaliteitskaders en professioneel en persoonlijk leiderschap.
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep (beroepscode).
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen (persoonlijke en beroepsmatige verantwoordelijkheid).

Aanvullende kennis

- Heeft kennis van de wet Publieke Gezondheid en andere relevante wetgeving welke van toepassing zijn binnen het gebied van de openbare gezondheidszorg waarin men werkzaam is.
- Heeft kennis van Plan-Do-Check-Act-cyclus en kan deze in de beroepsuitoefening toepassen.

Vaardigheden en attitude

- Is resultaatgericht, werkt effectief en efficiënt.
- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Houdt zich als lid van de beroepsgroep aan de verpleegkundige beroepscode, de regelgeving uit de organisatie en de wet.
- Kan omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een trotse en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.

Aanvullende vaardigheden en attitude

- Beseft welke positie de politiek inneemt en wat de invloed ervan is op de beroepsuitoefening.
- Kan omgaan met de politieke eindverantwoordelijkheid die bestaat over de uitvoering binnen de openbare gezondheidszorg.
- Is in staat haar handelen te verantwoorden, gemaakte keuzes te evalueren en te reflecteren.
- Is in staat een actieve bijdrage te leveren binnen de beroepsvereniging voor de professionalisering van het beroep van verpleegkundige OGZ.

Literatuur

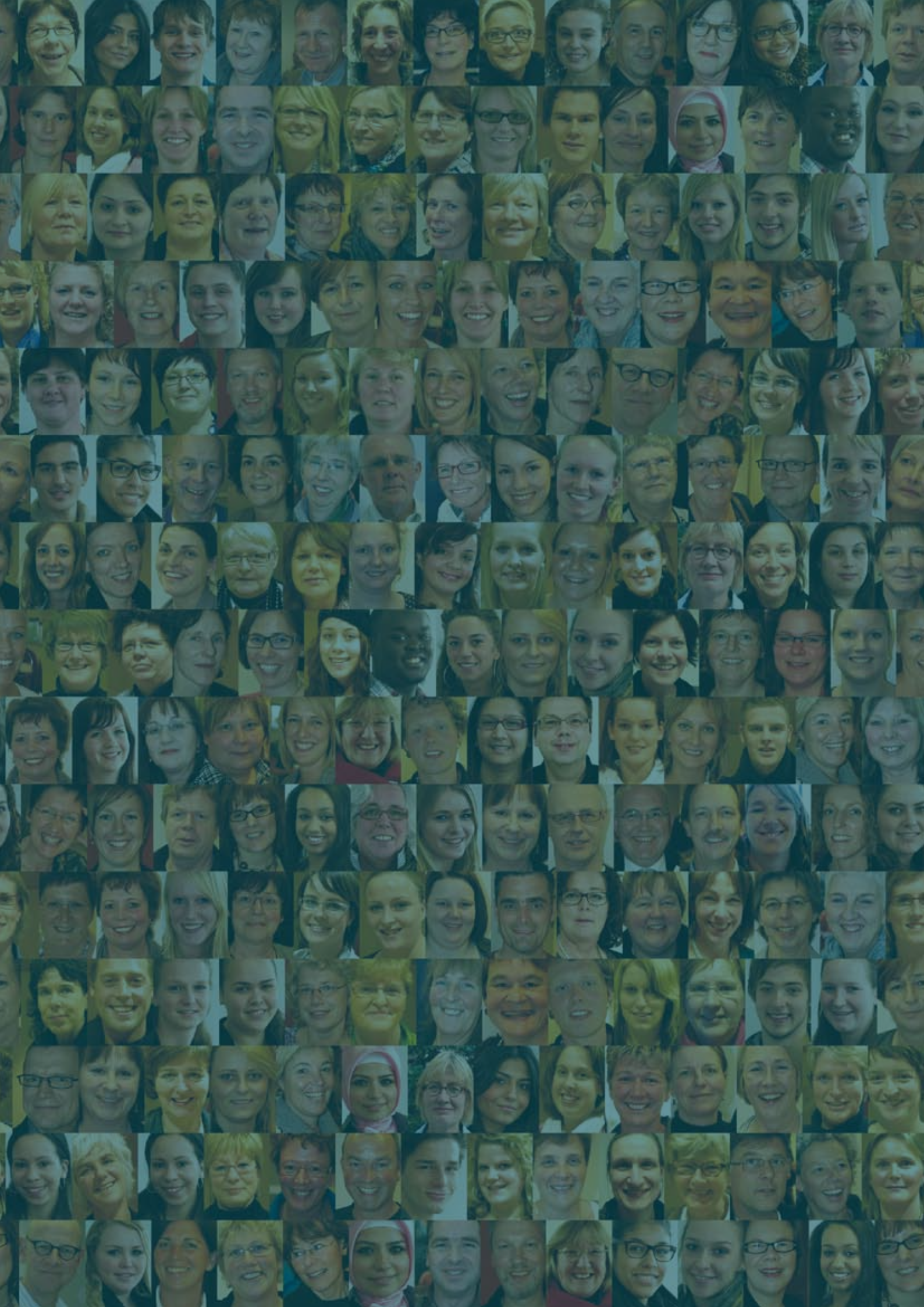
Beroepsdeelprofiel Sociaal Verpleegkundige. Algemene Vergadering Verpleegkundigen en Verzorgenden; Landelijke Vereniging Sociaal Verpleegkundigen. Utrecht, 2004.

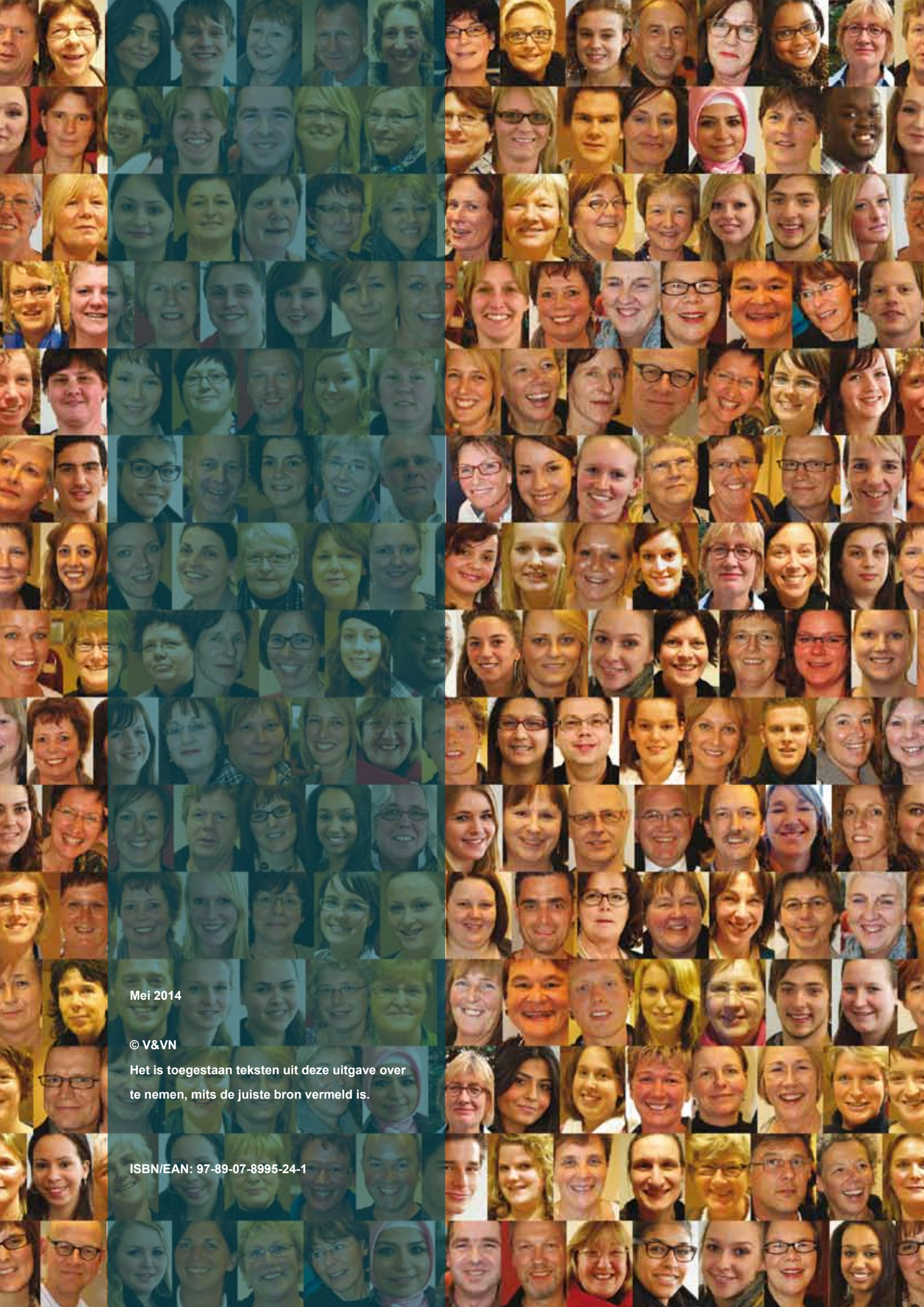
Competentieprofiel Reizigersverpleegkundige. V&VN Verpleegkundigen Openbare GezondheidsZorg. Utrecht, 2009.

Competentieprofiel Sociaal Verpleegkundigen Infectieziektepreventie. V&VN Verpleegkundigen Openbare GezondheidsZorg, Commissie Hygiëne en Milieu. Utrecht, 2006.

Heijman, Drs. R.L.J. Competentieprofiel Sociaal Verpleegkundigen SOA/HIV preventie, bestrijding en seksuele gezondheid. Landelijke Vereniging Sociaal Verpleegkundigen, Utrecht, 2005.

Mast, J. Competentiebeschrijvingen voor sociaal verpleegkundigen werkzaam in de tuberculosebestrijding. Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, Utrecht, 2004.

Mei 2014

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave over te nemen, mits de juiste bron vermeld is.

ISBN/EAN: 97-89-07-8995-24-1